Anulu V. Nr. 38.—397. Joi, 13/25. Maiu 1865.

Ese de doue ori in septemana Joi-a si Domineca.

Pretiulu pentru Austri'a
pre anu intregu . . 10 fl. v. a.
„ jumetate de anu 5 fl. v. a.
„ trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a si Strainetate
pre anu intregu . . 14 fl. v. a.
„ jumetate . . . . 7 fl. v. a.
„ trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trattner-Caroliana in strat'a domnesca Nr. 2. éra corespundintiele la Redactiunea diurnalului Strat'a Sacarului (Zucker-Gasse Nr. 9. unde sunt a se adresà tote scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc.

Scrisori nefrancate si corespundîntie anomine nu se primescu. Scriptele nepublicare se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiuniloru au a se respunde 6. cruceri de linia. — Unu nru sînguràtecu costa 10 cr. v. a.

REVIST'A POLITICA.

Pest'a 12/24. maiu 1865.

Maj. Sa Imperatulu s'a induratu a darui academìei literarie magiare 15,000 (cinci-spre-diece mìi) floreni d'in cass'a sa privata. Academì'a decise ca prin o deputatiune sê multiamesca M. Sale pentru darulu acestu-a, care de securu nu si-va smintî efeptulu seu a supr'a conlocuitoriloru nostri magiari, cari altmintre forte adese se impartesiescu la binefacerile monarcului.

Dìariulu „Narodne Novine" de Zagrabìa insciintieza câ diet'a Croatìei si a Slavonìei se va conchiamà pe 17. juliu sub presiedinti'a baronului Filipoviciu. Daca se va adeverì acésta scire, vomu potè sperà conchiamarea curunda si a dietei Ungariei, câci diurnalele inspirate ni spusera d'atâte-ori câ diet'a Ung. are sê se conchiame de locu dupa a Croatìei.

Cuventarea tienuta de prìncipele Napoleone in Ajaccio la 15. l. c. (o vomu reproduce incependu in nr. ven.) fece mari impressiuni mai alesu in cercurile austriace. „N. Fr. Pr." ni spune câ representantele Franciei la Viena Ducele de Gramont in 21. l. c. avendu conferintia cu ministrulu d'esterne contele Mensdorff, aflâ cu cale a dechiarà câ cele rostite de prìncipele nu sunt in neci o legatura cu parerile guvernului. Prìncipele Meternicu nu va face neci o intrebare la guv. franc. pentru numit'a cuventare, ca nu cum-va prin acestu pasiu sê-i dee insu-si vr'o importantia mai mare, si se multiamesce cu aceea, câ Monitorulu n'a publicat'o.

Persigny descrie esperiintiele facute in caletorì'a *d'in Italia intr'o „epistola câtra presie*dintele senatului." Se pronuncia in favorea natiunalitatei italiane, elu crede câ unitatea acestui regatu e consolidata si constituita definitîvu; éra fatia cu Venetì'a DSa e de parerea cumca Itali'a odata va fi destulu de avuta pentru ca sê pota cumperà Venetìa. Francia — dice Per. — a mersu la Italia ca sê nemicesca domnirea Austriei, si nu ca sê o inloce cu cea francese. Esîstinti'a regatului italianu nu e periclu pentru Francia, ci d'in contra e evinementulu celu mai bunu ce de secle s'a potutu intemplà pentru Francia. Elu nu conta la multiamirea Franciei, câci acést'a a lucratu numai intru interesulu ei. Interesele Franciei sunt identîce cu ale Italiei, si asta-di nu e cu potîntia o coalitiune in contra Franciei, prin militì'a si prin averile Italiei. In privinti'a Romei, acestu barbatu de statu nutresce convingerea câ etern'a cetate nu se recere nesmintîtu pentru unitatea italiana, si câ Rom'a n'are sê fie a Italiei, câci e a lumei intregi. In fine spereza câ papatulu se va impacà cu Italia unita si nedependînte.

Scirile ce sosescu d'in America marturisescu despre pregatîrile ce se intreprindu pe teritoriulu stateloru unite pentru a erumpe in imperiulu de Messicu. Presiedintele Johnson numai acù da deplinu pe fatia polìtîc'a guvernului seu, care e departe d'a observà o neutralitate in cestiunea messicana, buna-ora cum facuse Lincoln. Cu datulu 13. maju se insciintieza d'in New-York câ sub scutulu lui Juarez se formeza societate cu scopulu de a duce „emigrantii" in Messicu pe mare si pe uscatu. Agintele primariu alu acestei societati Ortega, renumitulu aperatoriu alu Pueblei, promite fiecarui emigrantu una mìia dolari si o suta juguri de pamentu. Juaristiloru li favoresce si acea impregiurare, câ guv. de Washington tocm'a a demissiunatu 400,000 de ostasi, acestoru-a acù li se imbie ocasîune pentru a pasì in siervitiu nou. Agintele lui Juarez in Washington, Mateu Romero vestesce in lumea larga câ generalulu Grant i-a spusu inca in optobre cumca lupt'a inceputa la Richmond se va finì in Messicu. Acesti rescolatori credu câ in Messicu voru lucrà pre acel'a-si terenu cu guvernulu stateloru unite americane. Sciri d'in Parisu ni spunu câ Juarez voiesce a imprumutà 25 mil. „Globe" afirma câ imprumutulu l'a si contrasu in New-York si in San-Francisco. Pe primii emigranti i va conduce generalulu Ortega.

D'in Parisu se scrie câ ministeriulu tiene de-se conferintie pentru cestiunea messicana; representantele Franciei la Washington sê fie primitu instructiuni noue. Se vorbesce câ Francia in fati'a acestoru evinemìnte va legà aliantia ofensîva si defensîva cu Anglia, pentru a infrenà democratì'a americana. Una versîune afirma câ alianti'a e si legata, dar' suntem aplecati a crede câ asta scire e cam grabita.

Diurnalele liberale fran. „Opin. nat.," „Temps," „Siècle" pretîndu ca Francia sê se retraga d'in Messicu câci acolo domnesce acum'a unu prìncipe austriacu.

Cumca scirile mai noue au facutu impressiune si in guv. austriacu, o deducemu d'acolo câ diurnalele inspirate de Viena se nisuescu a demustrà câ Francia nu se pote retrage d'in Messicu câci aru patîmì onorea militara, ba chiaru si interesele dînastiei.

Capitalu de bratia.

Omulu sanetosu lipsîtu de oricare alta avere pamentésca are totu-si unu capitalu, carele s'a nascutu cu elu insu-si si pe care de la 10—12 pana la 70 ani in susu lu-pote intorce si asiedià asiè, pentru ca venitulu ce trage d'in elu sê-i fie de ajunsu spre conservarea vietii proprie, adesea si pentru intretienerea altoru fiintie omenesci inca necapace de a si-castigà cele recerute pentru viétia. Acelu capitalu consta in bratiale fie carui omu.

Ferice de acelu poporu carele scie intrebuintià bine bratiale sale.

Nu numai inainte de an. 1848, ci si de atunci incoce, si mai alesu in acesti doi trei ani d'in urma se audira imputari grele d'in cercuri de la care depinde forte multu, cumca locuitorii Transîlvaniei nicidecum nu sciu séu nu voru a se folosî de capitalulu bratialoru asiè, precum in loculu loru s'aru sci folosî altii. Acésta imputatiune resuna mai tare cu ocasîunea lucrariloru la cladîrea calei ferate d'intre Aradu si Vintiulu de diosu, cum si candu cu desbaterile parlamentare decurse in cestiunea darii capului. Unu deputatu ardelenu intr'o cuventare a sa mai spuse Austriei intregi inca si acea minune, câ in unele tienuturi abiè s'ar aflà 1 di de lucru cu palm'a pentru cinci (5) floreni v. a.

Se mai apropie si alte ocasîuni, in care locuitorii ardeleni (pote si cei d'in Ungari'a si d'in Bucovin'a) se voru sîmtì constrinsi a si-da ei insii unu felu de socotéla despre capitalulu bratialoru.

Ar' fi forte reu, déca acelea ocasîuni ne-aru aflà nepregatîti.

Ceea ce se pote face in acésta privintia pe calea publicitatii este deocamdata numai atât'a, ca se rogâmu pre toti acei compatrioti ai nostri d'in dîferitele tienuturi ale tierii, cari se ocupa mai alesu cu agricultur'a ce-va mai intînsa, incâtu se aiba trebuintia si de bratia platîte, ca sê binevoiesca a impartesì urmatorele sîmbrìi si respeptîve pretiuri:

1. Aieptari instructîve despre harnicì'a relatîva mai mare séu mai pucina a cutaroru locuitori, in câtu aceea depinde atâtu de la temperamentu, de la soiu (rasa), câtu si de la midiulocele traiului (pane malaiu, carne, legume, — satiu, fome etc.)

2. Câtu costa un'a miie de caramida mare, adeca pe mesur'a defipta prin lege, lucrata si arsa bine.

3. Câtu costa 1 stanginu cubicu de pétra pentru cladîtu.

4. Câtu costa 1 stanginu de lemne de fagu in lungime de 36 policari séu trei urme si câtu in lungime de 4 urme adusu a casa?

5. Déca séu fenatie séu agri se dau in parte câte parti ia proprietariulu si câte muncitoriulu? Sê se dîstinga inse curatu felulu sementiei, de es. grâu, séu papusioiu, sê se spuna totuodata, câ cine dâ sementi'a, amendoi câte ½ séu numai unulu, adeca proprietariulu séu muncitorulu.

6. Sapatulu de 1 stanginu cubicu pamentu sanatosu (la fundamente, siantiuri etc.)

La tote acestea sê se arete curatu, ceea ce se dâ in bani, in mancare si vinarsu; precum si déca cu acele sîmbrìi se gasescu muncitori de ajunsu séu nu. Me rogu inse, ca an. tr. 1864 sê nu se ia de norma, pentrucâ acel'a fu estraordînariu, ci anulu 1863 si — pre câtu se pote — acestu curgatoru.

7. Sîmbri'a pe anu a unui sierbitoru bunu langa boi séu langa cai de lucru, atâtu in bani câtu si in haine.

8. Sîmbri'a unei sierbitore harnice detto.

9. Plat'a pe 1 di de lucru la sapatu de papusioiu (cucurusu), si la seceratu.

10. Plat'a pe 1 di de cosa.

11. Plat'a pe 1 di de aratu cu patru boi — séu si mai bine, pe o falce (holda de 1600 st. patr.) arata cu ruptulu.

12. Plat'a pe 1 di de lucru la viia.

In specie mai rogu pe toti barbatii caror'a le pasa de prosperitatea tierii, a natiunii si chiaru de onorea natiunala, locuitori in comitatele Aradu, Zarandu, Alba de diosu, Hunedîor'a, Scaunulu Orastiei, ca sê binevoiésca a se informà, pentru care cause omenii muncitori d'in acelea tienuturi nu voiescu a luà parte la lucrarile calei ferate; pentrucâ d'in câte reporturi s'au vediutu pana acum, totu cam lenea figura in fruntea loru, si numai odata se audì, câ caus'a ar' fi platîrea neregulata prin subarendatori si prin argatii loru. Nu numai interesulu respeptîviloru locuitori, ci si punctulu de onore alu tierii pretînde, ca publiculu sê fie informatu in acésta privintia cu tota sînceritatea si adeveritiunea.

O cumpanire mai deaprope a susu insirateloru intrebatiuni va convinge pe oricine fara multe esplicatiuni, câ ele si-au temeiulu loru mai afundu decâtu numai pe suprafaci'a cea paruta. De aceea repetiendu-mi rogarea câtra cei cari consîmtu la acestea pareri, descoperiu totuodata dorinti'a, ca respunsurile sê binevoiésca a le naintà pana la inceputulu lui Iuliu c n. par adresse: la Redactiunea Gazetei, de unde apoi mi se voru impartesì acolo unde me voiu fi aflandu pe atunci. G. Baritiu.

Pana acì d'in Gaz. Trniei. D'in parte-ne amu aretatu totudeaun'a relele de care sufere poporulu nostru, a le trece cu vederea, a fi optîmistu, insemna a fi inimicu chiaru causei ce vrei a o aperà. Daca vremu binele poporului nostru, sê nu ne sfiimu a spune in publicu morburile de care patîmesce, câ-ci numai dupa ce morbulu e constatatu si bine cunoscutu, e cu potînti'a intrebuintiarea folosîtorie a medicaminteloru.

Fie-ne iertatu acum'a a spune convingerea nostra câ poporulu romanu nu e destulu de dîliginte. Concedemu câ lenea mica ce o mai are, e o consecintia naturale a relatiuniloru sociali si polìtîce, ce — spre dauna mare a genului omenescu — durara pana mai alalta-ieri, câ-ci elu e liberu numai de putienu tempu, si mai 'nante erà condemnatu la lucrulu sîlitu (iobagiea) apoi veri-cine posiede vr'o cunoscintia câtu de mica d'in economìa, va marturisî impreuna cu noi câ lucrulu sîlitu nu produce atât'a câtu lucrulu liberu, ma lucrulu sîlitu mai are si altu scadiementu câ influintieza de totului multu spre a-i lenevì pe lucratori, pentru câ in brésd'a strainului bietulu lucratoriu cauta sê veda unde e sòrele pre ceriu, éra nu se desféta in ceea ce a lucratu si nu se ingrigesce de lucrulu câtu i remane. Si ce interesu aveà elu pentru a fi dîliginte in lucrulu strainului? De securu neci unulu, pana ce pentru contrariulu aveà motîve multe, forte multe. Daca vomu primì celea ce ni le spunu economistii, câ lucrulu sîlitu e in mare parte mam'a lenei, atunci vomu precepe de ce Romanulu neci asta-di, candu lucra in bresd'a lui libera, nu e destulu de dîliginte, pentru câ poporulu in scurtulu tempu de la eliberare pana acum'a, nu s'a potutu regenerà cu totulu, sentiemintele lui tîmpite nu se potu curatì asiè repede, câ-ci natur'a nu face saltu.

Daca asta cestiune o vomu lasà sê dorma cine scie câtu tempu ni va trebuì pana sê avemu economi dîliginti? Éra daca noi insine vomu face apostolii economìei, instruindu

poporulu si premergendu-i cu esemple bune, vomu potè grabì sosîrea starei bune.

In privinti'a mediloceloru pentru ajùngerea acestui scopu, lasâmu ca fie-care Romanu binesentitoriu sê considere sfer'a aptîvitatei sale, si in câtu i permite acést'a, sê nu intrelese neci o ocasîune de care aru potè profità intru interesulu dîligintiei poporului. Se intielege de sîne câ acésta sarcina apesa mai multu ùmerii aceloru intieleginti d'ai nostri, cari vinu in mai adese coatîngeri cu poporulu.

Noi de asta-data ne marginimu a constatà numai superficialminte câ acestu reu esîste. Dorere câ n'avemu a mana nisce date statîstice ca sê potemu face comparatiune intre fertîlitatea pamentului si sum'a produpteloru culese; desì statulu, intru interesulu seu propriu, aru trebuì sê insàrcine pre oficialii de administratiune cu culègerea de asèmene date, si apoi pentru orientarea cetatianiloru sê se ingrigesca de publicarea loru prin diurnalele oficiali in fie-care anu. Dar' neavendu astu-felu de date, vomu insirà numai nisce càsuri de cari ne informàramu in dilele trecute.

Mai de una-di petreceà in Pesta unu Romanu d'intr'unu comitatu pre unde tocm'a se incepu cladîrile pentru o cale de feru, si ni spuneà câ au si sosîtu Cehi, Nemti, Slovaci si alte sòiuri de popore pentru lucrârile necessarie. L'intrebàramu, dar' Romanii nu lucra? „La noi — ni se respunse — Romanii nostri nu lucra, pentru câ ei sunt omeni cu casa si pamentu, apoi cu multu mai superbi de câtu sê merga la lucru pentru sîmbrìa."

Bietulu poporu, precum se vede nu precepe d'in destulu câ bratiele lui chiaru si in lucrulu altui-a sunt in stare a-i aduce cu onore vr'unu folosu. Nu precepe câ acelu nemtiu séu slovacu in decursu de unu anu va culege mai multe frupte prin capitalulu bratieloru lui, de câtu Romanulu d'in mosìea sa, Stimâmu predîlectiunea ce o are Romanulu pentru agricultura, scimu câte inriurintie bune a supr'a natiunalitatei nostre se reversara d'in acésta predîlectiune, dar' cauta sê marturisîmu convìngerea nostra câ numai atunci candu pre Romanii nostri i vomu vedè si la industria, comerciu si in tote ràmurile de ocupatiune a le societatei, numai atunci vomu potè dice câ patri'a romana e deplinu o proprietate a Romanului.

Inca unu casu. Unu Romanu d'o pusetiune innalta, asiediandu-se intr'unu dîstrictu locuitu de Romani, cérca a-si gasî sierbitori, sierbitore, dar' in totu dîstrictulu nìmene nu vre a sierbì pentru bani, dandu de causa câ ei sunt — omeni nòbili, cu dîplome vechie s. a.

Cumca fostii iobagi sunt leniosi, o precépemu splicandu-o d'in inriurinti'a lucrului sîlitu; dar' cumca si fostii nòbili se tragu de la lucru, ast'a nu ni o scimu splicà, pentru câ cu scirea nostra, nòbilii romani neci candu n'au datu domnei lene indîgenatulu celu mare, (impamentenirea.)

Noi nu dìcemu câ poporulu romanu e absolutu leneosu, elu e numai relatîve leneosu. Sunt multi conlocuitori d'ai nostri mai tare leneosi. Dar' ingrigirea trebue sê fie cu atâtu mai mare, cu câtu pericolulu e mai amenintiatoriu. Daca vremu sê pastrâmu starea nostra materiale, atunci sê stâmu gat'a a concurge cu magiarii dar' mai alesu cu nemtii cari se asiedia cu desclinite professiuni prin locurile nostre. Dar' ce focare sê pastrâmu candu mai nemica nu avemu, noi voimu sê imbunimu starea nostra materiale, deci trebue sê staruimu a intrece pre amintîtii nostri conlocuitori. Fatia cu nemtii noi Romanii suntemu inca leneosi.

Nu poftîmu ca Romanulu sê imiteze pre Elvetianulu d'intre stance, care cu spatele porta pamentu d'in vale pe munte ca acolo sê-si faca gradîna, de acést'a Romanulu n'are lipsa, inse sê-si cultîveze pamentulu d'in vale.

Adi mane vomu avè o cale de feru printre Romanii de la Muresiulu de josu si Transelvanenii de la apusu. Tota lumea scie câ calea de feru innaltia pre locuitorii dîliginti d'in giurulu ei la culmea fericirei, éra cei leneosi cauta sê se prepedesca. Iubite Romane, alege-ti inca de acum'a intre aceste duoe alternatîve, pana ce ai tempu.

Femeele romane sunt atâtu de dîliginte, pentru ce sê nu pota fi si barbatii? Sê intrebuintiâmu cu totii tote capitalele ce Ddieu leau datu, spre despusetiunea nostra. Sê cultîvâmu tîerinele cu nisuintia mai mare sê potemu culege frupte mai multe, dar' sê ne aplicâmu si la industria, comerciu s. a. câ-ci tote aceste ràmuri d'ocupatiune sunt nisce parti constitutîve a le fericirei materiali a cutarui poporu. De câtu-va tempu innaintâmu binisioru in sciintie, dar' sê nu intrelasâmu a ni cascigà si avere, câ-ci scinti'a numai impreunata cu averea e in stare a ni dà potere.

In fine daca e vorba a face comparatiune intre poporulu nostru si conlocuitori, crèdemu câ Romanului nu i se pote imputà lene, dar' voimu a l'avè cu dîligînti'a cu multulu d'asupr'a conlocuitoriloru. Daca elu nu lucra prin unele lòcuri la câile de feru, caus'a e câ nimene l'a luminatu, altii au avutu interesu a lu tienè in orbecare, si ce sê fie daca — precum se dice — intreprindiatorii nu i solviau la tempulu seu, nu cum-va acesti-a nisuescu intr'adînsu a aduce straini in tiera, si pentru a si-ajunge acestu scopu malitìosu incerca d'o parte a descurgià pe ai nostri de la lucru, d'alta parte ai compromite in ochii stainiloru.

Naseudu 1865.

(Urmare.)

Incercârile cele nenumerate, ce se facura d'in partea marginasiloru de d'in colo, de celea mai de multe ori prin miediloce sîlnice, de a-si reocupà, ce pierduse, si de a se sustienè in dreptulu loru, s'au potutu numai prin fostii granitiéri paralisà, si s'au si paralisatu cu sucesu esceline, si acést'a a fostu si caus'a principale, de s'au lasatu granitieriloru acelu terenu ocupatu, spre folosîntia. De nu se urmà asiè, de sîguru nu s'aru fi potutu sustienè acelu terenu, câ-ci granitierii erau oblegati a padì numai gràniti'a, éra nu si folosîrea unui terenu, care, de se aflà in folosîrea pretendîntiloru, nu i aru fi interesatu.

Vediendu in decùrgerea tempului, ce a urmatu dupa acést'a, unii proprietari, si unele Corporatiuni d'in Transîlvania, câ acelu terenu, devenitu la Transîlvania, e asîguratu de incursîunile celoru de d'in colo, si câ se folosesce de granitieri, au si inceputu, inse numai dupo anulu 1786. sub deosebiti tîtuli de pretensîune alu rechiamà, ba unii si altii d'intre acesti pretendînti noui s'au fostu si incercatu de a se pune in folosîntia, si prin urmare de a-si formà dreptu de posessiune si proprietate, dara granitierii fiindu ajutati intru acést'a si decâtra superiorii loru, totu deaun'a au respinsu pre conturbatori.

Intre alti tîtuli de ai pretendîntiloru transîlvaneni a fostu si acelu-a câ, fiinducâ pasessiunea loru s'au intînsu pana la lini'a granitiei vechie, asiè, mutandu-se acést'a linia mai incolo, debuì ca acea posessiune sê ajunga séu sê se intînda si acum pana la graniti'a cea noua (1769) prin urmare terenulu cascigatu nu pote sê fia alu altuia, decâtu alu loru. Dar d'insii au trecutu cu vederea acea impregiurare, câ ei nici candu n'a posedatu acelu terenu, nice l'a cascigatu in poterea unei donatiuni, si nice prin poterile proprie, si nece s'a cascigatu pentru d'insii, ci pentru monarci'a intréga, àdeca a fostu o acuisîtiune a monarciei, ce s'au miedilocitu si s'a sustienutu in poterea armeloru granitieriloru.

Acesta acuisîtiune, care de altumentrilea nu s'a facutu in laintrulu tierei, ci pe unu teritoriu, unde dupa starca sa esceptiunala, legile patriei nu avea valore, àdeca pe teritoriulu granitieriloru, cari se administrà de câtra organele militari, si cari depindeau de la acestea, àdeca de la acei, ce au facutu si acuisîtiunea teritorului mentiunatu, trebuià in cele, ce privesce dreptulu de despùnere preste d'insulu, consîderatu de unu bunu eschisîvu alu Monarcului, care a avutu dreptulu nedesputàveru a despune despre elu, si prin urmare acelu monarcu, ca supremulu Comandante alu militiei granitiere, (Oberster Kriegsherr) a potutu donà acelu terenu granitieriloru fâra nice o restringere. — Si intru adeveru, Status et Ordines patriei nu a facutu atunci in contr'a acestei despusetiuni urmate d'in partea gloriosului Imperatu Josefu II. nice o obieptiune. — Argumentulu autorelui la puntulu 5. despre „o posessiune de jure si facto" a proprietariloru (intielege pretendîntii) transîlvaneni pe acelu terenu intre anii 1769—1786. se aréta cu totulu neintemeiatu. Asemenea si argumentarea la puntulu 6. prin care se trage la indoiela dreptulu Monarcului de a despune despre acelu terenu, se afla zidîta in aeru. Ba dupa premisele d'in susu — tocm'a a fostu indreptatitu Monarculu de a donà acelu terenu cui a vrutu, si aici acelor'a, ce tocm'a a meritatu, si apoi trebue sê scie autorele anonimu, câ in granitia nice a fostu prescrisu, nece s'a practîsatu formele prescrise si usuate in civilea Transîlvania.

Pentru granitieri au fostu si este de ajunsu Prè 'nalt'a despusetiune a Imperatului Josefu II. d'in anulu 1783 si 1786, d'ins'a este pentru granitieri una donatiune formala si nerevocàvera, si toti acei-a, cari se incérca prin câte si mai câte suciture si resuciture, apoi sofisme si apucature advocatîce a o revocà, séu a o face nevalida, nu facu alt'a, decâtu tragu la indoiela si calca dreptulu Maiestatei si alu coronei, si prin acést'a detragu si intregu poporului romanu granitierescu, care in totu tempulu a fostu celu mai credîntiosu tronului si monarcului, credibilitatea in cuventulu monarcului, care pentru densii a fostu totu d'aun'a si este o persona sacra si infàlibila, sùfere.

Daca inse poporulu de rondu va aflà, câ cuventulu monarcului si despusetiunile majestatice se potu elude, atunci nu e greu de prevediutu urmârile daunose.

Autorulu anonimu e dara tare in parere ratecita candu afirma „câ despusetiunea M. S. Imperatului Josefu II. d'in anulu 1786 (de cea d'in 1783. nice nu pomenesce nimica) dupa form'a espressiunei si dupa condîtiunile ei, cade in categori'a despusetiuniloru administratîve."

Abstragandu de la giurstarea, câ autorele anonimu acést'a motîvare nu o au documentatu, voimu a constatà mai diosu prin fapte basate pe acte autentîce nu numai contrariulu acelei asertiuni vage, dar si urmarile scandalóse, complicate si daunóse, care aru resultà de acolo, candu s'aru delaturà despusetiunile Majestatei Sale Imperatului Josefu alu II. d'in anulu 1783 si 1786.

Majestatea Sa Imperatulu Josefu II. inca in anulu 1783, a donatu acelu terenu granitieriloru, care donatiune apoi in anulu 1786, o a intaritu d'in nou. Acést'a se constatéza d'in actulu c. r. Comande militarie provinciale dto Sabiniu 3. maiu 1841., R. 1774. Sect. 18. d'in care scotemu urmatòrele pasage: — —

„*ad b.* Die General-Commando-Acten aus dem abgewichenen Jahrhundert sind nicht mehr vollständig, indem durch die vor vielen Jahren geschehene Ausmerzung und vielleicht auch auf andere zufällige Weise manche Piece verlohren ging. Indessen geben die vorgefundenen hohen Rescripte vom 29. Juli 1775. vom 19. Juli 1783. und vom 14. Juli 1784. zu entnehmen, daß nach einer Allerhöchsten Entschließung vom 13. Juli 1783. die revindicirten Gebirge insgesammt den siebenbürgischen Grenzern zur Benützung überlassen wurden, worüber das hohe Rescript vom 15. Juli 1783. sich noch deutlicher ausspricht, nämlich, daß Se Majestät anzuordnen geruheten, es sei das ganze Terrain a Turcico als neu revindicirt zu betrachten, worauf niemand mehr eine Prätension zu machen habe." apoi d'in actulu respectîve ordînatiunea dto Sabiu, 4. august 1786. indreptata câtra c. r. Brigada de granitia si impartasita Comandantiloru regiminteloru granitiere spre publicare, d'in care asemene scotemu unele pasage:

„Seine Majestät haben bei Allerhöchst Dero allhiesigen Anwesenheit zu entschließen geruhet, daß die Grenzer ohne Anstand in den Besitz der durch die Ausstreckung der kais. Adler von der Moldau und Walachei revindicirten Terrains gegen dem eingesetzt werden sollen, daß denjenigen Provincial-Possessoren, die den ruhigen Besitz ein oder des andern dieser Terrains zur Zeit der Adler-Ausstreckung nämlich im Jahre 1769. werden erweisen können, eine billige Bonification geleistet werden solle" . . . .

Si apoi éra-si:

„So wolle die Brigade diese Allerhöchste Resolution nebst der zu folge derselben erlassenen Gubernial-Verfügung den unterstehenden Grenzregimentern in Verfolg der Generalcomando Verordnung vom 28. präs. mit dem Auftrage erinnern" . . . . si éra-si:

„Die Terrains (d. i. die revindicirten) den Grenzern sogleich nach den diesfalls schon ergangenen Befehlen in den Besitz und Genuß geben."

Acum intrebâmu noi pe autorulu anonimu; câ cu ce feliu de dovedi juridîce pote densulu probà, câ granitierii nu au devenitu pe cale legala in posessiunea acelui terenu, si daca de atunci, si pana in momentulu de fatia, si anume in unu restempu de 96 de ani se afla totu acei granitieri neintreruptu in possessiunea acelui terenu — pentru ce „nu pote fi vorba de o prescriptiune" d'in partea aceloru, ce se afla extra dominium?

Asemene nu-se sfiesce autorele anonimu a oprimà pe publiculu cetîtoriu in puntulu 8 si 9 cu frase fabricate dupa gustulu seu.

In mandatulu imperatescu d'in anulu 1791. se cuprinde numai: „daß diejenigen (Pretendenten) welche sich im Zeitlaufe von 5 Jahren ausweisen werden, daß ihnen ein Theil des revindicirten Terrains gehört habe, nach Umständen, solche, entweder in natura zurückgestellt, oder vergütet werde."

De unde a potutu culege autorele anonimu acelu intielesu, câ acei alpi suntu a se restituà necondîtiunatu pretendîntiloru, câ acele comunitati, caror'a se voru predà cei-a lalti munti, asupr'a caror'a nu se voru cunosce pretensîuni valide a le privatiloru, voru avè sê platesca una tacsa in recunoscerea proprietatei statului, si in fine, câ rebunificatiunea apromisa de la statu pretendîntiloru pentru alpi, ce nu li se voru potè predà in natura numai de câtu, s'ar intielege numai cu respectu la „usufruptulu pierdutu" éra nu ca indemnisare deplina pentru obiectulu insu-si, numai autorele anonimu senguru si cu cei de brasla cu densulu, va potè sci.

Lasâmu inse publicului se judece, incâtu se potu intielege susu citatele mandate imperatesci d'in anulu

1786 si 1791 in sensulu, dupa cum voiescu contrarii nostri, alu interpretà.

Mai incolo trebue sê amintîmu si despre contradicerea d'in puntulu 11. in respectu cu puntulu 12. In celu d'antâiu dice autorele, câ dîcasteriele militari au amanatu caus'a pana la tempii presînti, éra in cel'a laltu afirma, câ Perfeptur'a generala militara d'in Transîlvania (sic) s'a alaturatu la conclusulu comissiunei mixte d'in anulu 1825. care a recunoscutu pretensîunile unoru familîi nobilitarie si a le aceloru VII. judetie.

Daca giurstarea d'in urma intru adeveru ar fi esîstatu, cum s'a potutu éra-si intemplà, de totu acele-si dîcasterie militare au fostu caus'a amanarei asiè de indelungate?

Judecandu d'in actele pertraptarei decurse in acesta cestiune, si câ in privinti'a pretensîunei mai multoru comunitati, familîi nobilitarie, si ale celoru VII. judetie inca la anulu 1813. s'a ordînatu pertraptari noue in privinti'a documentarei pretensîuniloru, care a decursu pana câtra anulu 1844. candu s'a impartesitu operatulu respectîvu Inaltului c. r. Consîliu Belicu aulicu, este de a se conclude, câ pretendentii si dupa trecerea celoru 5 ani nu si-au documentatu deplinu tîtululu de pretensîune in sensulu mandateloru imperatesci, si câ In c. r. Consîliu Belicu aulicu vediendu acést'a s'a opusu si a eludatu tote incercarile pretendîntiloru de a detrage de la granitieri acei munti pana in câtu tempu a esîstatu institutulu de granitia, si de atunci si pana dupa desfiintiarea acestui-a, n'a mai cutediatu nime d'intre pretendînti a aduce caus'a pe tapetu.

Trecandu cu vederea celelalte observatiuni, ce le mai insira autorele anonimu in artîcolulu seu, d'in causa, câ de-si nu suntu tote intemeiate pe adeveru, totu-si nu stau in legatura cu cestiunea muntiloru revindîcati, si nu au nice o inriurintia asupr'a acestor'a, voimu a complectà constatarea dreptului granitieriloru d'in fostulu alu II. Regimentu de granitia romanu — acumu dîstrictulu Naseudului — in privinti'a terenului cestiunatu in specie inca cu urmatoriele date:

Tote comunitatile foste libere d'in valea Rocnei, apoi si celea d'in valea Borgoului, si parte si celea d'in cerculu Monorului au avutu — dupa cum se pote documentà prin acte — in ante de militarisatiune muntii sei proprii.

Indata dupa mutarea pagiureloru imperatesci la 1769 si respve acuirarea terenului cestiunatu, s'au pusu *comunitatile celea mai aprope d'in valea Rocnei si* d'in cerculu Monorului in posessiunea si folosîrea acelui terenu acuiratu. Borgovenii, cari pe atunci nu erau militarisati, au fostu remasu fara parte la acelu terenu.

Ca sê se delature inse certele escate intre respectîvele comunitati in privinti'a neegalei ocupari a acelui terenu si ca sê se aduca intre deosebitele comunitâti la cale o asemenare mai potrivita in respectulu modului subsîstintiei loru, indata la inceputulu anului 1770 s'a tienutu o pertraptare comisiunaria in Naseudu, la care au luatu parte tote comunitatile prin representantii sei.

Resultatulu acestei pertraptari a fostu impartirea tuturoru muntiloru, adeca, atâtu a aceloru proprii, câtu si a celoru revindîcati, ce au cadiutu pre partea acestui regimentu.

Acést'a a fostu impartirea cea d'antâia. — Acésta impartire s'a adusu la cale cu invoirea tuturoru comunitatiloru, adeca a fostu unu pactu intre respectîvele comunitati, care s'a aprobatu si d'in partea autoritatiloru militare.

Spre a dovedî acést'a, reproducemu aici una resolutiune originaria sunatore despre comunitatea Poieni: Gerichtlicher Bescheid wegen den Gebirgen Pitsoru Mestakan und Pitsoru negru a anno 1770. Nachdem mit einstimiger Bewilligung derer Deputirten des ganzen Rodnaer Militair-Districts ausgemacht und festgesetzt worden, daſs die Gemeinde Poieni von nun an auf künftige Zeiten und bis nicht behörigen Orts eine Veränderung anbefohlen wird, die Gebirge Pitsoru Mistakan und Pitsoru negru zu ihrer Viehe-und Hutweide gebrauchen sollen, und damit hinlänglich auskommen können; als wird dieser von denen Deputirten gemachte Ausspruch hiermit comissionaliter bestättiget, zu jedermann Wissenschaft bekannt gemacht und den betreffenden Herrn Compagnie Comandanten aufgetragen:

Der Gemeinde Poieni alles Ernstes zu befehlen, obbemeldete Gebirge zu ihrer eigenen Nothdurft zu gebrauchen und unter schwerster Bestrafung sich keine andere Gebirge anzumaſsen.

Ex Comissione Oeconomica militari Nassod den 10. Januar 1770.

Tesch m. p. Hauptmann
Regiments-Quartirmeister und actuar.

Sigilulu Regimentului

(Va urmà.)

De langa **M u r e s i u** in 23. Aprile 1865.

A trecutu unu intervalu bunisioru de candu nu vi am scrisu nemica, dara creducâ nu veti fi scapatu d'in vedere si aceea câ ocupatiunile si trebile a uneori si mai parteculare ne impresura, si ne coplesiescu asià, câtu de multe ori nu ne mai remane tempu, a aruncà câte o privire si preste binele publicu, ca se vedemu in câtu acel'a propasiesce séu sùfere; o detorintia santa acést'a, de la care nu se pote subtrage, cu consciinti'a liniscita, neci unu omu care se afla in societatea omenesca.

In tempulu acest'a, candu ne aflâmu in stadîulu reformarei si a regenerarei, atâtu in privinti'a civila câtu si basericesca, se ventîleza prin foile nostre publice si una si alta intrebare de vietia; si in specie cu privire la trebile basericesci, objectulu dilei sunt sînodele, tienerea, si modulu compunerei loru, cestiuni intru adeveru de vietia pentru baseric'a si natiunea nostra. — Dara pre câtu mi-aducu io a minte, lips'a sînodeloru neci odata nu s'a privitu specialu d'in puntu de vedere administratîvu. Defectele ce sunt la noi in administratiune, nu s'au prè adusu ca motîvu sîngulariu, pentru tienerea sînodeloru.

Ar' cugetà cine-va, fiinducâ nu se aude mai neci unu vaieru de nicâirea, câ la noi trebile in administratiune mergu forte bine, câ lucrurile au luatu alta facia, si cu deosebire, câ de candu s'a immultitu personalulu ordînariatului Metrop., si inca cu nesce barbati insemnati, pentru actîvitate, zelu si cunoscintie, atâtu teoretîce câtu si practîce, pote aru fi inceputu a se indreptà si a venì la calea sa; inse ca se fimu senceri trebue sê o marturisîmu, câ inca si acuma ne aflâmu totu acolo unde amu fostu, totu in aceea-si confusîune, in aceea-si incertîtudîne, si câ in cele d'in urma, s'ar parè câ se adeveresce proverbiulu **h o n o r e s m u t a n t m o r e s.**

A consîderà administratiunea d'in tote partile ei, si a scrutà basele si normele pre cari purcedu la noi omenii de la carma; ar fi prè molestu pentru diurnale, apoi pentru unu sengulariu atât'a ar fi, câtu a si-aprinde paie in capu; pentrucâ deca va cercà ori si care, la noi nu esîste neci o norma, fara cumu vine mai bine la socotela. Pentru aceea de asta data nu voiu tractà materì'a acést'a dupa totu meritulu ei, ci me voiu restringe la unele mai parteculare, si in specie la unu evinementu mai prospetu.

D'in intemplare, mai de curendu mi-venì a mana cerculariulu V. Ordînariatu Metrop. d'in 17. aprile Nr. 236. Acestu actu publicu de administratiune merita tota atentiunea, in câtu arunca o lumina chiara preste administratiunea Besericei nostre, si asertiunea mea de mai susu o probeza deplinu.

Ordînariatulu Metrop. dupa ce fara de neci o crutiare si reserva séu esceptiune, arunca tote pecatele câte s'au comisu in doi ani dup'olalta, intru impartirea ajutului imperatescu, pre capulu protopopiloru, se apuca, si pentru ca sê aiba nisce informatiuni câtu se pote mai genuine despre starea materiala, moralitatea si portarea oficieloru preotiesci, binevoiesce a prescrie o norma dupa care ar avè de a se constituì si purcede, sînodele tractuali, intru cualificarea si propunerea la acelu beneficiu seu mila imperatesca. Si asiè sînodele tractuali le investesce cu tota facultatea, ce ar trebuì se o aiba numai Protopopii in asemene lucruri.

La prim'a vedere va judecà ori si cine, câ V. Ordînariatu incepe a pasì cu mai multa consciintiosetate, intru indeplenirea oficieloru sale, câ voiesce cu tota tarì'a se sterpesca abusurile ce s'aru comite d'in partea protopopiloru, luandu frenele administratîve facia cu acesti-a mai de scurtu, si d'in contra, concediendu preotiloru unu cercu de actîvitate mai mare; si câ in fine voiesce, a redîcà de pre mormentulu dîsciplinei si constitutiunei basericei nostre, pietr'a care o rostogolise pre densulu cei de antâi nascuti fii ai ei, cu vre o 11 ani mai inainte. — Dara deca va consîderà ori-si-care mai de aprope, va aflà câ aceste nisuintie sacre, ce ar trebuì sê le aiba V. Ordînariatu, intrevinu numai ca nisce naluce, care potu se conturbe si se insiele senguru pre cei mici la sufletu; câ-ce nu credu sê se afle vre unu omu cu judecata care se credia pentr'unu senguru incidentu, candu totulu demustra contrariulu.

Nu voiescu se mai aretu, care a fostu scopulu principalu alu V. Ordînariatu prin acelu cerculariu, neci câ dora a voitu numai sê-si creeze sie-si unu tiapu, pre capulu carui-a sê incarce tote gresielele câte s'ar comite in impartirea ajutului, si tote invinuirile, de neesactîtate si partenire, care s'aru audì d'in partea sermanei preotimi, ci vreu sê dicu numai câ instructiunile ce s'au datu prin acelu cerculariu nu voru avè, si nu potu sê aiba efectulu ce se ascepta.

Nu potu se produca ceea ce s'ar parè câ sê ascepta, de ora-ce e in contradicere cu insa-si natur'a lucrului, ca preotii cari sunt indreptatiti a recurge pentru beneficiulu de 50 fl. v. a. adunati in sînode tractuali, sê aiba totodata facultatea, de a se cualificà, si a se propune imprumutatu unulu pre altulu. Acést'a nu s'a mai practîcatu neci odata, nicaire-a, si neci câ e practîcabila. — Dara sê lasâmu acést'a impregiurare, si sê consîderâmu câ ore sînodele subjective luate, potu sê faca destulu cerintieloru espresse in acelu cerculariu? Io me indoiescu forte.

Nu dicu câ dora sînodele n'aru fi capaci de acest'a; ci mi-iau voia o intrebà, câ: Comitetulu de 6 membri alesi dupa prescrierea cerculariului d'in senulu sînodului; pre ce si-va intemeià, si cu ce si-va probà, clasîficatiunile si informatiunile sale, care le va asterne sînodului despre unu preotu séu altulu? apoi sînodulu pre basea caroru documinte si testimonie ar' potè desputà despre starea materiala si portarea morala, despre acurat'a ducere a oficieloru preotiesci, si despre actîvitatea si zelulu intru inaintarea causei scolastice? Câ-ci a dîscutà fara de a probà, a si-dà parerea luata numai d'in ventu, intr'unu lucru atâtu de momentosu ca acest'a, ar' fi chiaru si pecatu; apoi scimu câ testimoniu nu si-pote da nimene sie-si; Esîste vre o ordînatiune in poterea carei-a preotii sê se fi instituitu de inspectori si supraveghiatori reciproci? séu deca nu, fost'au acesti-a provocati ca sê se provedia fie carele cu documinte legalisate si autentîce de la cei competînti, despre condîtiunile care se poftescu? si deca si-au luatu, impartasitu-s'au acestea comitetului spre esaminare si judecare, si sînodului spre ulteriora dîscusîune si probare? V. Ordînariatu luat'a mesure, ca protopopii amariti prin invinuirile de mai susu, sê nu elude scopulu tientîtu prin cerculariu; in specie ca sê nu se intielega cu 6—7 preoti cari apoi alegandu-se in majoritate in comitetu, sê se propuna numai pre sîne, si la dîscusîunea generala cu protopopulu in frunte sê majoriseze pre cei-a-lalti?

Acestea intrebari destulu de modeste, ce le pusei io acì, sunt nescari cerintie, cari taia in essenti'a lucrului. Si pana candu acestea nu se implinescu, precumu neci câ s'a implenitu, sînodele tractuali neci de cum nu potu sê corespundia asceptariloru V. Ordînariatu. Indoiel'a mea dara o aflu destulu de intemeiata, si sum sîguru câ efectele o voru fi justificatu in tote partile ei.

Dara defectulu acestei ordînatiuni nu se marginesce numai intru acésta nepotîntia a ei, ci ea cuprinde in sîne si sîmburele unui reu mai mare, carele de sîguru câ in sînodu si-va fi desvoltatu efectele sale inevitabile. V. Ordînariatu prin acésta procedura administratîva, d'in acea mila imperatesca, sub mant'a de constitutiunalismu a formatu unu mêru de certa, pre care l'a aruncatu intre preotii adunati in sînode, a carui consecintie naturali nu potu se fie de câtu **p i s m a, d î s c o r d î a, c e r t e,** si **u r a,** intre acei-a a caror'a motto este si trebue sê fie **c a r i t a t e a.**

Io nu credu câ V. Ordînariatu Metropolitanu, déca si-punea dîligintia ceva-si mai multa, nu observà, cumca neci de cumu nu este acest'a midiloculu celu mai sîguru de a impartì beneficiele dupa dreptate si legalitate; ma sum convinsu câ numitulu Ordînariatu are cunosciintia deplina despre aceea, câ, informatiunile despre ducerea esacta a oficieloru, despre portarea morale si despre dîliginti'a intru inaintarea causei scolastice proxime sunt detori a le subministrà protopopii; si déca e asiè, pentruce sînodele tractuali? — Ore nu ar fi mai bine ca sê se formeze, déca pana acum'a nu s'a formatu, unu conspectu generalu, despre tote parochiele, si parochii instalati, éra rubricele despre portarea morala si alte cerintie, sê le imple informatiunile anuale, esacte, si sîncere de la protopopii respectîvi? ca sê nu mai fie atât'a confusîune, atât'a orbecare, si totodata sê nu mai esa la lumina astfeliu de acte netrebnice.

Dara reulu jace aiurea, la noi lipsesce mai antâiu actîvitatea, si dup'aceea esactîtatea intru tote, incependu de sus, si cunoscutulu proverbiu romanu lu potemu aplicà fara de picu de sfiela.

Cunoscerea deplina a starei parocieloru, si a preotiloru e neaparatu de lipsa, pentruca sê se pota da ordînatiuni in tota privinti'a salutare. Dara acì e vorba de imbunetatirea starei materiale a preotiloru, de ale tînde mana de ajutoriu intru miseretatea si desolarea in care se afla. Pentruce atât'a cercare si atâtea informatiuni candu o sciu cu totii ca tatalu nostru, câ preotimea intrega stâ forte reu in privinti'a materiala? Déca acel'a-si Ordînariatu, voiesce seriosu ca sê ajute d'in câtu este si pote; atunci n'ar trebuì ca procentele provenitorie d'in fundulu Bobbianu, si asemnate pentru cleru, sê se retraga d'in tote partile chiaru si de la cei indreptatati precum se intempla, si a se face proprietate eschisîva a protopopiloru, n'ar' trebuì ca intru impartirea ajutului imperatescu sê se gignesca in cifr'a de 50 fl. v. a., chiaru si de ar fi acést'a prescrisa de regimu; câci preotii toti sunt lipsîti, toti astepta ajutoriu, baremu câtu sê-si platesca darea. Séu erà mai bine déca elit'a clerului unitu se portà in diet'a d'in tomn'a trecuta asiè, câtu se merite tote incordarile, si opintîrile conatiunaliloru si a corelegiunariloru, ca sê fie realesi la senatulu imperiale, unde apoi poteà se inte-

tiesca, pote cu mai mare succesu, decâtu pre calea petitiunaria, pentru propunerea ce o facuse S. D. Ioane Negrutiu ca ablegatu la acel'a-si senatu in siedinti'a d'in 7. Dec. 1863; ca adeca clerului gr. cat. sê i se mai asemne inca 30,000 fl. v. a. ca asiè sê se pota impartesì cu totii d'in bunetatea imperatesca.

In legatura cu acestea velle nolle, va dice in sîne ori si care câ déca cu preotii merge lucrulu astfeliu, la ce gradu de decadere, a trebuitu sê ajunga starea preuteseloru veduve. Si intru adeveru déca va consîderà ori si care mai de aprope starea loru, nu numai câ suntu parasîte, dara chiaru si persecate de toti. Ele de multe ori, afara de aceea câ n'au neci o sperare de vre unu ajutoriu securu, sunt in totu minutulu cu fric'a in spate, câ voru fi aruncate pe strada. Auneori-a sunt preda vecsatiuniloru unei fractiuni d'in poporu; éra de alte ori maltratate si batjocorite de câtra unii administratori despusi, cari in lacomì'a loru cea orba, stau sê se veresca si in gradînele bieteloru preutese, si amarulu dileloru loru lu-marescu si immultiescu, prin neconsîderatiuni nerusinate. Ci nu me voiu estinde tare in cestiunea acést'a câci ea merita o tractare speciala, fara voiu spune numai acì câ V. Ordînariatu Metrop., inca neci acum'a nu si-a fipsatu o norma, o regula, dupa care ar avè de a purcede facia cu preutesele, ce remanu de multe ori impresurate de seracìa, si de 3—4—5 orfani. avisate la pusetiunea deplorabile de a-si castigà panea de tote dilele lucrandu la unulu si la altulu, deca mai potu lucra, éra deca nu, a luà straiti'a. . . . .

Dara adeverulu acesta sê lu comprobeze faptele. In anulu 1863. dupa mortea preotului d'in Jer . . . . , sortea veduvei s'a ajutatu prin aceea câ parochi'a s'a promisu celui ce se va casatorì cu fic'a repausatului. In 1864. morindu paroculu si protopopulu d'in D . . . . . veduvei remase i s'a concesu ca sê-si capete ins'a-si administratoriu, ba ca sê se mangaie si mai multu, liberalitatea V.-Ordînariatu a mersu pana acolo, in câtu nu numai parocì'a, ci de nu me insielu chiaru si Protopopiatulu s'a legatu de aceea familìa. — In 1865. parocì'a J . . . . . s'a conferitu, in trei lune dupa mortea preotului, si biét'a preutesa, a trebuitu sê esa d'in casa fara de neci o mila. Totu pre acestu tempu a devenitu vacanta si parocì'a T . . . . ; si d'in lucrarile v.-ordînariatu sê vede apriatu câ neci decum n'a avutu in vedere ajutorarea si mangaiarea veduvei preutese, fara scopulu a fostu ca sê se faca venitu unui alu treilea, câci decumva volià sê o ajutore i concedeà ca sê si iee de administratoriu pe preotulu d'in C . . . . . si nu despuneà pre altulu d'in alu treilea satu, a carui-a oficiu si de altmintrelea nu e prè compatîbilu cu cura animarum. Ci de asta data lasu, câci si pana acum'a am atînsu pote nisce corde prè iritatiose, fara o spunu, câ mi sunt pline manile de date sîgure, care areta de ajunsu, câ câte parocìe vacante si preutese veduve remase atâtea despusetiuni, si resolutiuni, de colori feliurite.

Déca i-ar venì cui-va in minte de fondulu veduveloru, i dicu numai atât'a, câ acel'a se asemena multu cu racii tiganului; si câ sermanii preoti, dupa ce nu numai densii ci chiaru si parintii loru si au trasu de la gura, si au jerfitu de voia buna, ca sê-si asecure in câtu-va sortea familieloru, acum'a nu se potu invrednici, neci macaru sê li spuna administratorii acelui fondu câ ce au, si ce mai potu sperà.

Mi incheiu acést'a corespundîntia, cu acea observatiune, câ la noi domnesce arbitriulu in summo gradu; câ avemu lipsa de statute dîecesane ca de panea de tote dilele; si câ in fine convocarea sînodului, nu se mai pote amanà, fara ca acésta amanare, sê nu fie impreunata cu daun'a nostra propria, si cu periclulu besericei nostre. —a—

Intemplaminte d'in Marmati'a.

In septeman'a Pasceloru s'a facutu in Sîgetu (Comitatulu Marmatiei) una cercetare de casa la Asesorulu de sedria D. Hrabaru pentru cuventulu câ s'aru aflà la densulu depuse nisce brosiure, ce s'au tîparitu in Odes'a in limb'a rusésca. Bravulu Asesoru, care se privesce ca conducatoriu polîtîcu alu Ruteniloru d'in Comitatulu acestu-a, cu intemplarea actului de visîtare a respunsu Comisariloru esmisi cu o energìa ce caracterisédia pre cei nevinovati si tari la credîntia: „Domniloru! la mine nu se afla acum'a nici unu esemplariu d'in brosiurele acele pentru a caroru confiscare Dvostra v'ati ostenitu la mine, câci eu tote esemplariele, ce erau in posessiunea mea leamu impartitu intre Preotii de legea mea si la acést'a m'amu semtitu indreptâtitu; câci opulu acel'a tractédia chiaru numai asupr'a unei teme eclesîastice, si n'are nici unu amèstecu cu polîtîc'a d'in laintru séu d'in afara." Dise mai departe curagiosulu si insufletitulu natiunalistu: „Opulu acest'a àpera autonomì'a besèricai Orientului in contr'a apucatureloru disciplinei ocidentului; si dupa ce opulu acesta nu e opritu prin jurisdîctiunea polîtîca, eu m'am semtitu indreptatitu a impartì brosiurele, ce le aveamu la mine intre Preotii rusi de legea mea." In fine se mai escusâ asiè: „Éca pe més'a mea jace „Vieti'a lui Isusu" de Renanu. Acestu opu aru fi mai demnu de confiscatu, decâtu brosiur'a, ce o cercati Dvostra, câci acel'a denéga domnedieirea lui Isus, acestu-a d'in contra àpera drèpturile besèricei orientale, dar' de ora ce nici acel'a, nici acéstu-a nu e opritu, se pote si cetî si latì."

De intemplarea acést'a se in cumetédia prê bine a se folosî contrarii nntiunalitâtiloru nemagiare, incepu in gur'a larga a calumnià pe ruteni, sub pretestu, ca si candu acestia ar vrè sê gravitedie câtra colosulu de la nordu. Techne infernale si marsiave, demne de despectu! ba se vorbesce, cu unu feliu de autentîcitate, câ s'aru fi facutu chiaru remonstrare oficiosa la innal. Guvernu, facandu-se incercare a se demonstrà d'in evenimentulu acestu-a, câ in Marmati'a nu-ar fi consultu a denumì de comite supremu nici d'intre ruteni nici d'intre romani, numai chiaru d'in sînulu natiunei magiare; câci rusii aru cochetà cu Russi'a éra romanii cu Romanìa, si prin urmare sînguru magiarii aru fi chiamati a formà frunte poternica in contr'a inventârii monstruose a lui „Vesselényi de panslavismu si daco-romanismu. Cu tote câ bârfelele aceste estu-tempu nu-au mai multu nici o valore, sunt cu totulu esolete, ridîcule, si demne, nu de a fi resfrante, ci numai parodîsate: totu-si mèrita numai pre scurtu se observâmu, câ rusii d'in Austri'a nici candu n'au fostu revolutiunari, ci totudeun'a credîntiosi Dinastiei, sub a careia scutu se semtiescu fericiti, dar' nici romanii de pe aici n'a chiamatu in tiéra in tempurile mai de demultu cu „acheronta movebo" glotele varvare a Turciloru d'in Asîa pentru a-si aduce Patri'a in cea mai mare robìa, si a versà atât'a sange nevinovatu a insu-si fiiloru unei Patrie. Nu! nici rusulu, nici romanulu de aici nu cochetédia cu strainii, câci Patri'a acést'a e intocmai cu acelu dreptu a loru ca si a magiariloru — si in fine sê fie ertatu a le spune calumniatoriloru verde in fatia, cumca nici romanii, nici rusii nu se voru lasà a se intrece prin ori si ce altu genu ce locuesce in acestu statu poliglotu, in alipire si credînti'a câtra Monarcìa si Patria.

Éra ce se tiene de aptîtudînea si denumirea Comitetului supremu, noi provocandu-ne la egal'a indreptatire ale toturoru natiunalitâtiloru — crédemu a nu gresì déca suntemu in acea convìngere, câ pentru 4000 de magiari fatia cu 100,000 de rusi si 60,000 de romani, ce se afla in Marmati'a n'aru fii postulàbile a se denumì Comite supremu magiaru; dar' postulu acestu-a nici câ e vacantu dupa ce Illustr. Sa D. Iosîfu Manu si acum'a se afla in demnitatea de Comite supremu, si nu se poftesce alt'a decâtu numai restituirea lui in functiune, dar' in casulu acestu-a gratiosu, ne luâmu totu deodata libertatea cu tota energì'a a-i intonà: Câ déca voesce a-si cascigà sîmpatîa romaniloru, si a-se folosî si pe venitoriu de sucursulu loru, sê nu se abata nici candu in castre straine, ci se figuredie totudeun'a ca romanu, carii pe densulu lu voru sprigini, si aperà in contr'a toturoru techneloru; éra mai vertosu sê nu asculte nici odata, nici intr'o impregiurare de membrii partîtei resolutiunistiloru, carii nu voru fi amici nici ai romaniloru, nici ai Monarcìei nici ai Patriei, ba suntu in fapta chiaru si inimici ai propriei loru natiuni; lu rogâmu cu de a densulu pre Illustr. Sa, ca sê purceda dreptu pre cararea principieloru deafasiurate intre romani si rusi intru invoiel'a loru de la Calinesci, unde amendoue partile a juratu credîntia Monarcului si a datu man'a ca sê fie pururea frati. Asiè sê fie! si amorulu natiunei romane lu va petrece in totu loculu, si-lu va sprigini, ca pre fiu credînciosu alu natiunii sale!

Borsian.

= *Consîliulu de invetiamentu* se ocupa de limb'a instructiunei gîmnasîele d'in Ungaria. In locurile unde s'au introdusu duoe limbe, se va introduce numai un'a, limb'a tienutului in a carui-a mediulocu jace institutulu cestiunatu. Astu-felu in Ungaria voru fi patru limbe: magiara, nemtiesca, câte un'a slava, si cea romana. Asta despusetiune se va introduce mai antâiu in gimnasîele de statu d'in Buda, Pesta, si Posionu. Lucru ratiunàbile si dreptu, inse efeptuirea? efeptuirea!? câ-ce consîl. de invetiamentu propune, éra alte consîlie despunu.

Avisu. Ni se trimitu adese-ori incercâri poetîce, cari in foisior'a Concordiei, de altmintre diurnalu polîtîcu, cu atâtu mai putienu se potu publicà, fiindu câ avemu doue diurnale de specialitate, menite anume pentru asemene lucrari, respectîvii trimitiatori sunt rogati a se indreptà câtra redactiunile diurnaleloru beletristice. Daca d'in candu in candu facemu vr'o esceptiune publicandu vr'o poesîa, acést'a o facemu numai pentru literatii nostri mai deprinsi in artea poetîca.

Proprietariu si edîtoriu: **Sigismundu Pop.**

Redactoru respundietoriu: **Alesandru Romanu.**

INSERTIUNI.

Concursu.

Cu inceputulu anului scolasticu 186⁵/₆. venitoriu, avendu a se adauge la cele siepte clase gimnasîali, deja infiintiate in gimnasîulu romanu de relegiunea ortodosa orientale, si clasea a VIII. si cea d'in urma spre complinirea intréga a gimnasîului, se deschide cu acést'a concursu inca pentru doi profesori, fie care cu salariu anuale de câte 800 fl. v. a.

De la concurente se-cere ca se documenteze:

1) prin atestatu de botezu, câ este romanu de natiune, si crestinu greco orientale de relegiune;

2) prin atestatu de maturitate, câ a finitu studîele gimnasîale dupa sîstema prescrisa de Proiectulu de organisarea gimnasîeloru Austriei d'in 1849;

3) prin atestatu academicu, câ a finitu facultatea filosofica in vreo universîtate orecare;

4) *prin atestatu de conduita de la deregatori'a* polîtîca *locale*, câ aceea i este nereprobavera.

Se voru preferì inse cari pe langa acestea voru documenta:

a) câ a maturisatu cu eminentia;

b) câ a facutu si coloquia d'in obiectele de scientia, pentru care lu arata indicele câ s'a inscrisu.

Tote aceste documente concurentele le va tramite celu multu pana la 15. augustu 1865. s v. adresandu-le francate câtra subscris'a Eforia.

Brasiovu 24. aprile 1865.

Eforia scoleloru centrale romane de legea greco-orientale.

(3—3)

Celu mai renumitu Depusetoriu alu

FABRICEI DE PALARIE

a lui

Francescu Scrivanu

in Pest'a

Strat'a Vatiului

langa negotiatori'a de albe (rufe, panzarie) la „principele Ipsilante" recumenda *marele* sêu *depusetoriu* de palarie de pîsla (pêru) de matasa, de paie; mai de parte udoni (caltiaminte de pîsla cu plante (talpe) de piele, ciorapi caldurosi, cravate (grumadiarie) etc. *dupa mod'a cea mai noua* pentru *barbati si copii.* — Respetîvulu incunoscintieza totu odata cumca au parasîtu localitâtile d'in strat'a „domnesca" si a „sierpelui" tienendu numai depusetoriulu d'in „strat'a Vatiului."

(6.—5.)

Depusetoriulu de panza de Rumburgu a lui Iosîfu Mössmer

„la Mirésa"

Strat'a Domnesca, Anghiulu stratei Vechitureloru Nr. 10, in cas'a baronului Giorgiu Orczy

recumenda bine provediutulu sêu Depusetoriu

de panza de Rumburgu, de Olandia, Creas, de tortu, de Silesia si acoperemìnte de patu in marime de $^8|_4$ $^9|_4$ $^{10}|_4$.

Unelte de mesa, 30 de coti in lungime, *Garniture pentru 6, 12, 18 si 24 persone, Stergarie, serviete de mesa in tota marimea, serviete de cafeà, sudarie* (basmale, marame) *de panza,* albe si colorate, *batiste* anglesci si francesci, *Gradle de panza* si *unelte de patu* albe si colorate, *Gradle de mobilie* (acaraminte), *Nanchinu, Percalina* colorata, *materìe* pentru *economìa, materia de camesie, fatiarie de mesa si acoperemìnte de patu* precum si totu felulu de *albe* (rufe), *Percalia* alba *Batîsta, Clair, Moul, Pique de véra, Madapolanu, Sirtîngu* anglescu, *Pique* si *Barchetu vergelatu Rochìe de pique* si *acoperemìnte,* in tota *marimea;* a fara de aceste *catîfeà* anglesca *de lana, Orleanu, Lustre, materie de lana* pentru *vestminte; rochìe,* colorate, *panza* (piele) *americana, panza ceruita,* si multe alte unelte cu pretiu forte cumpetatu si fiptu.

Genuinetatea mârfuriloru de panza se garantéza.

(3.—3.)

Comissiunile d'in provincia se efeptuescu cu iutiela si acuratetia.

Depusetoriu de Matratie (Saci de pêru)

si de

acoperemìnte de vata pentru paturi.

Aceste fabricate proprie

in mare catetate si cu pretiuri scadiute precum si servire grâbnica si acurata recumenda

IOAN STEIN,

Strat'a. Tabacului, Nr. 5. langa templ'a cea noua isr.

(1—3)

Cu tipariulu lui TRATTNER-KAROLYI.